LIETUVOS POLICIJA

VIEŠOJO SAUGUMO STIPRINIMAS

POLICIJOS REKOMENDACIJOS

arenų, stadionų, koncertų salių, didelių prekybos ir pramogų centrų, švietimo įstaigų, kuriose vyksta pamokos, paskaitos, ir kitų objektų, kuriuose vienu metu gali lankytis daug žmonių, darbuotojams

2024
Vilnius

TURINYS

Rekomendacijos grasinant susprogdinti, radus įtartinų objektų, gavus įtartinų siuntų ar įvykus sprogimui …….. 3

Rekomendacijos įvykus smurtiniam išpuoliui 7

Rekomendacijos dėl prevencinių veiksmų ir priemonių 12

REKOMENDACIJOS GRASINANT SUSPROGDINTI, RADUS ĮTARTINŲ OBJEKTŲ, GAVUS ĮTARTINŲ SIUNTŲ AR ĮVYKUS SPROGIMUI

I SKYRIUS GRASINIMAS DĖL SPROGIMO

Arenų, stadionų, didelių prekybos ir pramogų centrų, kitų vietų, kuriose organizuojami masiniai renginiai, susirinkimai, vienu metu lankosi daug žmonių, ar švietimo įstaigų, kuriose vyksta pamokos, paskaitos (mokyklų, universitetų), (toliau – Objektas) darbuotojai ar Objekto lankytojai įvairiais komunikacijos kanalais (telefonu, kompiuteriu ir pan.) gali sulaukti grasinimų susprogdinti. Objekto darbuotojai turi žinoti, kaip reaguoti į pranešimus apie grėsmes.

Kai grasinama telefonu:

- esant galimybei pokalbį įrašykite, jei tokios galimybės nėra, išlikite ramūs ir atidžiai klausykite grasinančio asmens;
- jeigu telefonas išmanusis, pasinaudodami tam skirta funkcija nufotografuokite ekraną – taip užfiksuosite skambinančiojo numerį, jei jis rodomas ekrane;
- įsitikinkite, kad pranešėjas yra ne Jums pažįstamas asmuo, kuris bando nesėkmingai pajuokauti;
- perklauskite, ar grasinantis asmuo surinko tą telefono numerį, ketina grasinti būtent Jums ar Jūsų atstovaujamam Objektui;
- paklauskite: kur padėtas sprogmuo? Kada jis sprogs? Kaip jis atrodo? Iš ko pagamintas? Kas jį padėjo? Kodėl Objektą norima susprogdinti?
- neužduokite menamų (idėjinių) klausimų, pavyzdžiui, kiek dar arenų, mokyklų ar stadionų užminuota, kur dar palikta sprogmenų ir pan. (yra tikimybė, kad bus papildomų skambučių dėl sprogmenų palikimo ir kituose Objektuose);
- atkreipkite dėmesį į kalbėjimo manierą, akcentą, kalbos defektus, foninius garsus ir juos įsiminkite;
- įspėkite skambinantį asmenį, kad apie šį pranešimą privalote informuoti specialiąsias tarnybas, už kurių melagingą iškvietimą jam bus taikoma atsakomybė, reikės apmokėti visas specialiųjų tarnybų patirtas išlaidas;
- įspėkite skambinantį asmenį, kad jeigu sprogimo metu žus ar bus sužalota žmonių, gresia įkalinimas iki gyvos galvos. Kalbant su grasinančiuoju taip pat siūloma akcentuoti, jog gali nukentėti ir jo giminaičiai, draugai, pažįstami, nekalti vaikai. Kad to būtų išvengta, pasiūlykite laiku nutraukti neteisėtą veiką ir nurodyti, kur konkrečiai yra sprogmuo, koks jis, kaip aktyvuojamas, kaip jį neutralizuoti. Atkreipkite dėmesį, ar grasinantis asmuo į tai sureagavo;
- turėkite kur pasižymėti svarbią informaciją, pasistenkite užsirašyti tikslų pranešimo (grasinimo) tekstą. Jei išsyk nebuvo kur pasižymėti, tai atlikite vos pasitaikius galimybei – taip užfiksuosite kuo daugiau svarbių detalių;
- pasiūlykite išspręsti problemą taikiai, pasižymėkite, kaip į tai reagavo skambinantysis;
- paklauskite, ar jis tai daro savanoriškai, ar verčiamas kito asmens. Pasižymėkite, kaip skambinantysis į tai sureagavo;
- paprašykite pakartoti reikalavimus ir informaciją apie sprogmenis. Pasistenkite viską pažodžiui užrašyti;
- jei grasinimas yra įrašytas pranešimas, pasistenkite atlikti jo įrašą, jeigu ne – užsirašykite kuo daugiau informacijos ir perduokite ją Bendrajam pagalbos centrui (toliau – BPC) tel. 112, pasakydami visą papildomą informaciją, kokią tik atsimenate ir kuri gali būti vertinga (skambinančiojo numanomas amžius, lytis, akcentas, pašaliniai garsai, pavyzdžiui, važiuojančio transporto ir pan.);

- pasiūlykite skambinančiajam paskambinti po 5–10 minučių, kad telefonu galėtų atsiliepti Objekto vadovas ar jo įgaliotas asmuo (taip būtų laimima papildomo laiko sprendimams priimti ir evakavimui pasirengti);

- jei grasinantis asmuo pateikia kokius nors reikalavimus, pavyzdžiui, surinkti jam milijoną eurų, paaiškinkite, kad nesprendžiate tokių klausimų, šį reikalavimą perduosite Objekto vadovui ar kitam sprendimus priimančiam atsakingam asmeniui, ir pasiūlykite paskambinti po 10 minučių;

- jei grasinimas gautas trumpąja žinute, neatsakykite į pranešimą, nepersiųskite ir neištrinkite jo, atkreipkite dėmesį į siuntėjo numerį ir vadovaukitės skambinant BPC gautais patarimais;

- žinokite, į ką kreiptis Jūsų Objekte gavus grasinimą, pavyzdžiui, į pastato apsaugos darbuotojus ar vyresnįjį vadovą, nes jie turės įvertinti grėsmę ir priimti sprendimus dėl asmenų evakuacijos iš Objekto.

Kai grasinama susitikus:

- pasistenkite prisiminti kuo daugiau išskirtinių grasinusio asmens bruožų, aprangos detalių, ką jis pasakė, kokius daiktus lietė patekdamas į patalpas, ką turi rankose, kurioje vietoje vyko pokalbis. Kai tik bus galimybė, viską nedelsdami užsirašykite;

- jei yra galimybė ir tai atlikti saugu, padarykite grasinusio asmens nuotrauką. Stebėkite, kuria kryptimi jis pasišalino;

- nedelsdami informuokite asmenį, esantį prie vaizdo stebėjimo sistemos, kad grasintojas būtų stebimas;

- nelaukdami informuokite už saugumą atsakingą darbuotoją ar netoliese esantį policijos pareigūną.

Kai grasinama atsiunčiant voką – nustatę, kad tai grasinimas, padėkite voką į saugią vietą (sausą, ne po atviru dangumi ir vengdami tiesioginių saulės spindulių), nufotografuokite ir daugiau jo nelieskite, nes ant pranešimo gali būti palikta pėdsakų. Siekdami išvengti galimo cheminio nudegimo ar biologinio užsikrėtimo, ar užkrato paskleidimo, po kontakto su voku nelieskite kitų asmenų ar sau veido, rankas nusiplaukite vėsiu tekančiu vandeniu arba nusivalykite drėgna servetėle ir tik vėliau plaukite muilu, dezinfekuokite. Prireikus parodykite pareigūnams, kur išmetėte servetėlę.

Kai grasinama el. paštu arba per socialinius tinklus:

- neatsakykite į pranešimą, nepersiųskite ir neištrinkite jo;

- jei turite galimybę, atkreipkite dėmesį į siuntėjo el. pašto adresą arba naudotojo vardą / naudotojo ID, skirtą socialinės žiniasklaidos programoms, arba padarykite ekrano nuotrauką, nufotografuokite telefono ar kompiuterio ekraną užfiksuodami grasintojo paskyros pavadinimą, nuorodą ir kt.;

- išsaugokite visus savo žiniatinklio žurnalo dokumentus, kad padėtumėte policijos tyrimui.

Pirminiai veiksmai pagrasinus:

- nedelsiant skambinti į BPC, bet ne informuojant Policijos elektroninių paslaugų portale ePolicija.lt, kad į situaciją būtų reaguojama kuo greičiau;

- kreiptis į savo Objekto apsaugos darbuotojus ar vyresnįjį vadovą – jie turi įvertinti grėsmę ir imtis tolesnių veiksmų;

- pasirengti žmonių evakavimui reikiamas priemones ir žmogiškuosius išteklius.

Laukiant atvykstant specialiųjų tarnybų apsaugos personalui būtina išlaikyti rimtį ir suburti grupę sprendimus galinčių priimti ir įgyvendinti žmonių, kurie neatidėliodami atliktų šiuos veiksmus:

- prieinamuose viešuose šaltiniuose įvertinti, ar tai ne koordinuota ir masinė informacinė ataka;

- išsiaiškinti tarpusavyje, ar daugiau niekas negavo panašaus pranešimo, o jeigu gavo – kokių veiksmų ėmėsi;

- jeigu yra vaizdo stebėjimo sistemų, peržiūrėti fiksuojančias patekimą į renginio teritoriją (patalpas), siekiant nustatyti, ar nėra (buvo) įtartinų asmenų arba veiklos. Svarbu, esant galimybei, išsaugoti vaizdo įrašus ir perduoti policijai;

- įvertinti, ar prireikus evakuoti žmones visi įėjimai (durys) yra laisvi ir atsidaro;

- pasirengti teritorijoje esančių savarankiškai judėti neįstengiančių žmonių evakavimui;

- nedelsiant suburti ir instruktuoti grupę žmonių, kurie padėtų pasirengti galimos evakuacijos organizavimui.

Jeigu sužinojote tapę masinės informacinės atakos taikiniu:

- jei patekimas į Objektą kontroliuojamas ir buvo vykdoma nuolatinė patikra, pastarosiomis dienomis jokių įtartinų asmenų ir (ar) incidentų nebuvo, o gautas pranešimas yra vienintelė informacija apie sprogimo grėsmę ir jokių kitokių pagrįstų įtarimų (paliktų įtartinų daiktų ar vaikščiojančių įtartinų asmenų) neturite – laukite atvykstant policijos pareigūnų ir nepradėkite evakuacijos;

- jei patekimas į patalpas (teritoriją) nekontroliuojamas vaizdo stebėjimo sistemomis ir kitais būdais negauta informacijos apie paliktus įtartinus objektus, įtartinus asmenis ar tokių asmenų veiklą – imkitės evakuacijos nelaukdami, kol atvyks policija. **Jeigu pranešėte ir naujų aplinkybių nesama, pakartotinai neskambinkite į BPC dėl to paties įvykio!**

II SKYRIUS
RASTAS Į SPROGMENĮ PANAŠUS ĮTARTINAS OBJEKTAS

Įsidėmėkite – nelieskite įtartino daikto ar sprogmens!

Tuo pačiu keliu, kuriuo priėjote prie įtartino daikto ar sprogmens, pasitraukite nuo jo saugiu atstumu.

Apie įtartiną daiktą ar sprogmenį nedelsdami informuokite Objekto apsaugos postą ir (ar) BPC. Kol atvyks specialiosios tarnybos, pasistenkite, kad į pavojingą teritoriją nepatektų kitų asmenų, o joje jau esantieji nesiartintų prie įtartino daikto, neliestų jo ir pasitrauktų saugiu atstumu. Vienam tai atlikti sunku, todėl paprašykite pagalbos.

Jei įtariate, kad tai sprogmuo, nedelsdami pradėkite Objekto (renginio) evakavimą.

Pastaba. Kas yra saugus atstumas? Sakoma, „jei tu matai sprogmenį – sprogmuo mato tave“, todėl reikia pasitraukti kuo toliau ar pasislėpti už patvarios konstrukcijos (tvirtos betono, gelžbetonio sienos, kolonos, didelio seifo ar pan. Atkreipkite dėmesį, ar virš galvos nėra langų (įvykus sprogimui dūžtančių langų šukės Jus gali sužeisti).

III SKYRIUS
ĮTARTINOS SIUNTOS

Gavę įtartiną siuntą (panaši į sprogmenį ar siuntą su užkratu) būtinai informuokite BPC.

Jei gaunama nelaukta arba neužsakyta siunta, rekomenduojama paskambinti siuntėjui ir paprašyti paaiškinti, kas yra siuntinyje.

Jeigu suabejojote dėl laiško arba pašto siuntinio turinio – nelieskite jo!

Įtartinų ar pašto siuntų bendrieji indikatoriai, ypač jei prieš tai buvo grasinama:

- netikėta prekė, juolab jei pristatoma į rankas;

- paminkštintas vokas (nėra galimybės pajausti, kas per daiktas viduje) ar kita stambi pakuotė;

- papildomas vidinis vokas ar kitas turinys, kurį gali būti sunku išimti;
- neaiškus ženklinimas arba per didelis sandarumas, skatinantis atidaryti tam tikrą galą arba tam tikru būdu;
- keistos formos arba perkreiptos pakuotės;
- voko atvartas visiškai užklijuotas (paprastai voko atvartuose paliekami nedideli tarpai iš kraštų), pažymėta „atidaryti tik...“, „asmeninis“ arba „konfidencialus“;
- Objektui (o ne konkrečiam asmeniui) skirtas daiktas;
- netikėta ar neįprasta kilmė (pašto antspaudas ir (arba) grąžinimo adresas);
- nėra grąžinimo adreso arba grąžinimo adreso negalima patikrinti;
- prastai ar netiksliai adresuotas arba adresas atspausdintas netolygiai, neįprastai;
- nepažįstamas rašymas ar neįprastas stilius;
- neįprastas pašto antspaudas arba jo nėra;
- daugiau antspaudų nei reikia pakuotės dydžiui ar svoriui;
- riebios dėmės ant pakuotės;
- paketas nenatūraliai karštas ar iš jo sklinda nebūdingi garsai, jaučiama vibracija (pypsėjimas, skambutis ir pan.);
- pakuotė skleidžia aitrų kvapą ar iš jos byra neaiškios kilmės medžiagos.

Kaip elgtis radus įtartiną pašto siuntą ar laišką

Jei įtartino paketo nelietėte:
- niekam neleiskite liesti įtartino paketo;
- nufotografuokite įtartiną paketą;
- paprašykite, kad visi išeitų iš patalpos, jeigu paketas nemažas – evakuokite žmones iš gretimų patalpų;
- neleiskite žmonėms įeiti į patalpą;
- nedelsdami informuokite Objekto apsaugos postą ir BPC;
- įtartino paketo neimkite į rankas ir nebandykite išnešti iš patalpos;
- nemerkite įtartino paketo į vandenį ir pasirūpinkite, kad nesudrėktų.

Jei įtartinas paketas laikomas rankose:
- laikykite itin atsargiai ir tik tol, kol neišvengiamai būtina, jokiu būdu nebandykite jo atidaryti arba išnešti iš patalpos;
- paketą labai atsargiai padėkite į atvirą kambario kampą (kad atvykusios tarnybos apžiūrėtų nesiartindamos), neapverskite ir nekratykite jo;
- įtartiną paketą padėkite toliau nuo langų;
- toliau elkitės taip, kaip radę įtartiną pašto siuntą ar laišką;
- siekdami išvengti galimo cheminio nudegimo ar biologinio užsikrėtimo, ar užkrato paskleidimo, po kontakto su voku nelieskite kitų asmenų ar sau veido, rankas nusiplaukite vėsiu tekančiu vandeniu arba nusivalykite drėgna servetėle ir tik vėliau nusiplaukite muilu, dezinfekuokite. Prireikus pareigūnams parodykite, kur išmetėte servetėlę.

IV SKYRIUS
ĮVYKUS SPROGIMUI

Kriskite ant žemės ir rankomis prisidenkite galvą, jei yra galimybė – pasinaudokite priedanga nuo sprogimo epicentro pusės.

Slėpkitės. Priedangai šiuo atveju teks rinktis arčiausiai esantį pastatą, daubą, medį ir pan. Venkite langų ar stiklinių perdangų netoliese.

Įvykus sprogimui neskubėkite palikti priedangos, kai kurios skeveldros išsilaksto kaip bumerangai ir nukrenta netoli sprogimo vietos po keliolikos sekundžių, taip pat gali sprogti kiti (antriniai) sprogstamieji užtaisai ar įvykti sugadintų dujinių arba degalų sistemų sprogimai.

Įsitikinę, kad skeveldros daugiau nekrenta, nedelsdami pasišalinkite saugiu atstumu.

Jei sprogimas įvyko pastate, naudokitės avariniais išėjimais. Venkite pastate esančių langų ar stiklinių pertvarų. Naudotis liftais griežtai draudžiama!

Saugodami kvėpavimo takus, pridenkite burną medžiagine skiaute (pavyzdžiui, rūbais).

Apie įvykį telefonu praneškite BPC.

Jei yra sužeistų asmenų, padėkite jiems evakuotis į saugią vietą ir suteikite pirmąją medicinos pagalbą. Rinkdamiesi saugią vietą atkreipkite dėmesį į pažeistas pastatų konstrukcijas, nes statinys ar jo dalis gali sugriūti. Pasirinkite atokesnę vietą toliau nuo judrių gatvių, nes gali įvykti antrinis išpuolis, galite būti apšaudyti iš važiuojančio automobilio, į Jus gali būti mestas sprogmuo.

REKOMENDACIJOS ĮVYKUS SMURTINIAM IŠPUOLIUI

I SKYRIUS SMURTINIS IŠPUOLIS

Smurtinio išpuolio priežastys:

- teroristiniai tikslai (brutaliais ir ypač pavojingais veiksmais siekiama įbauginti visuomenę, parodyti valstybės bejėgiškumą ir nesaugumą, kelti paniką, keršyti dėl valstybės kariuomenės dalyvavimo bendrose tarptautinėse misijose);
- politiniai ir ekonominiai tikslai (siekiama pakeisti vyriausybės politiką arba nuversti esamą politinę sistemą, smurtiniai išpuoliai gali būti skirti ekonominei žalai sukelti, pavyzdžiui, infrastruktūrai sunaikinti, verslui trukdyti ar finansiniam nestabilumui, nesutarimams paskatinti ir visuomenei suskaldyti);
- radikalūs ir ekstremistiniai, religiniai įsitikinimai (siekiama skleisti savo ideologiją arba priversti kitus priimti tam tikrą politinę ar religinę doktriną);
- socialinė ir ekonominė padėtis (patiriamas skurdas, nedarbas, socialinė atskirtis);
- kriminologiniai veiksniai (kriminalinė patirtis, priklausymas nusikalstamoms grupuotėms);
- asmeninis kerštas (veikiama iš asmeninio pykčio ir griebiamasi smurto prieš žalą sukėlusius asmenis, pavyzdžiui, išpuoliai mokyklose, artimųjų nužudymas);
- dėmesio siekimas ir galios demonstravimas (smurtiniams veiksmams pasirenkama vieta arba taikinys, kurie turi simbolinę reikšmę, pavyzdžiui, vyriausybiniai pastatai, kultūros paminklai arba žymūs asmenys);
- piktnaudžiavimas narkotinėmis medžiagomis ir alkoholiu (priklausomybė gali paskatinti agresyvų ir smurtinį elgesį);
- asmeninės problemos ir psichinės sveikatos sutrikimai (asmenys, kuriems būdingas agresyvus ir impulsyvus elgesys, patiriantys didelį stresą ar emocinę krizę, taip pat psichikos sutrikimų turintys asmenys gali imtis smurtinių veiksmų, kai jiems pasireiškia kliedesiai ir manijos).

II SKYRIUS ĮTARTINAS ASMUO

Smurtinius išpuolius vykdantys asmenys paprastai naudoja žmonių sveikatai ir gyvybei pavojingas priemones – šaunamuosius ginklus, sprogmenis, padegamuosius užtaisus, pjaunamuosius, kertamuosius ir kitaip žalojančius instrumentus bei kitas priemones, kuriomis gali daryti kuo daugiau žalos žmonių sveikatai ir gyvybei, taip pat turtui.

Prie Objekto pastebėjus nepažįstamus žmones, kurie nešasi didelius krepšius ar kitus daiktus, apsirengę taktinio stiliaus apranga ar uniforma, pamačius asmenį ar grupę asmenų, kurie įtartinai elgiasi, yra ginkluoti šaunamaisiais ginklais arba daiktais, galinčiais žaloti (peiliai, kirviai, lazdos ir pan.), būtina nedelsiant informuoti Objekto apsaugos darbuotojus ir BPC.

Toliau pateikiami požymiai gali padėti atpažinti potencialius smurtinį išpuolį vykdančius asmenis ir kuo greičiau imtis priemonių žmonių gyvybei ar sveikatai apsaugoti. Šie požymiai gali būti pastebėti tiesioginės komunikacijos metu ar tiesiog stebint asmenį viešame renginyje, jam lankantis Objekte.

SVARBU! TOLIAU PATEIKIAMAS ĮTARTINO ASMENS POŽYMIŲ SĄRAŠAS NĖRA BAIGTINIS (galimi ir kiti grėsmę keliančio asmens požymiai, situacijos vertintinos atsižvelgiant į aplinkybes)

Įtartina išvaizda:

- metų laiko, situacijos neatitinkanti apranga;
- neįprastos detalės (pavyzdžiui, įvairios karinės, nederančios, senamadiškos emblemos);
- simbolinės spalvos (atspindinčios įsitikinimus, priklausymą tam tikrai grupei);
- speciali apranga, neatitinkanti esamų aplinkybių (pavyzdžiui, taktinė uniforma, kostiumas, treningai);
- daiktams slėpti patogi apranga (pavyzdžiui, ilgi, laisvi drabužiai, išsipūtusi apranga);
- galvos ir veido apdangalai, suteikiantys anonimiškumą (tapatybės maskavimo elementai).

Turimi daiktai:

- situacijai nebūdingi daiktai (pavyzdžiui, techninė įranga, knygos, ginklų dėklai ir kiti daiktai, įrodantys galimą ginklo turėjimą, skėtis saulėtą dieną, žiūrovas su muzikos instrumento dėklu, žiūrovas su sporto inventoriaus dėklu ir pan.);
- išpuoliui tinkamų daiktų laikymo, slėpimo vietos;
- pagal rūšį: diržas, krepšys, kuprinė, buteliukas, vaikiškas vežimėlis ir kt.;
- pagal ypatybes: sunkūs daiktai, išsipūtusios striukės, kišenės, buteliukai, pripildyti skysčio, neatitinkančio etiketėje nurodyto gėrimo spalvos, ir kt.;
- daiktai, išreiškiantys tam tikrus įsitikinimus (pavyzdžiui, plakatai).

Kūno kalba:

- rankos (pavyzdžiui, kažką slepiančios, dažnesnis rūbų taisymasis, kišenių tikrinimas ir pan.);
- veidas – išsiskirianti emocija (pavyzdžiui, šypsosi, kai aplinkiniai rimti, susikaupę, ir priešingai – rimtas, rūstus, kai aplinkiniai šypsosi), neįprastas žvilgsnis (pavyzdžiui, bėgiojantis, stiklinis, bukas, nepalaikantis akių kontakto);
- laikysena (kūno): įsitempusi, nepatogi poza (pavyzdžiui, kai atrodo, kad slepiami daiktai). Parengties poza (kai atrodo, kad asmuo pasiruošęs pulti);
- fiziologinės reakcijos (pavyzdžiui, paraudimas, gausus prakaitavimas, dažnas kvėpavimas, įtempti veido raumenys, sutrikusi koordinacija);
- komforto kūrimasis (pavyzdžiui, pasikartojantis žiovulys, kasymasis, atsikrenkštimas, trypčiojimas, lūpų kramtymas, aprangos tvarkymasis, rankų kaišiojimas į kišenes, drabužių segiojimas, dažnas rūkymas, rankų trynimas);
- kalbėsena (pavyzdžiui, garsus kalbėjimas, netikėta kalbos tono kaita).

Elgesys:

- **judėjimas minioje**: statiškas (pavyzdžiui, ilgai sėdi arba stovi ir žiūri, neužleidžia pozicijų), nepagrįstas (pavyzdžiui, per dažnai keičia buvimo vietą, vaikšto ratais, sukinėjasi, atokiai

stovi, išeina ir vėl grįžta), nesaugus (pavyzdžiui, daro staigius judesius, braunasi per minią, mėto daiktus, stumdosi);

- **kontaktai**: fizinis artėjimas (pavyzdžiui, agresyviai juda kartu su asmeniu, artėja prie jo), perdavimas (pavyzdžiui, laišką, voką, objektą), nemotyvuotas Objekto lankymas;

- **ekscentriški bandymai atkreipti dėmesį**: bandymai kažką parodyti, pasisakyti (pavyzdžiui, burba, šūkauja, triukšmingai ir nepagarbiai elgiasi, chuliganiškai rėkauja), neadekvatus elgesys (pavyzdžiui, vienas pats ploja, juokiasi lyg ir be priežasties, užgaulioja praeivius, lyg ir kažko ieško, imituoja šūvius, laksto, būna ant gretimo pastato stogo), nustatytų draudimų, bendros tvarkos nesilaikymas, veržimasis į neleistiną zoną, pastabų ignoravimas.

Emociniai išgyvenimai: pyktis (pavyzdžiui, ilgas įdėmus žvilgsnis, nepagarbus elgesys, sugniaužti kumščiai, aktyvus gestikuliavimas, tvirtai sukąstas žandikaulis, stumdymasis, priartėjimas pažeidžiant asmeninę erdvę), nerimas (pavyzdžiui, nevalyvas judėjimas, dairymasis, drebulys, įtempti kūno raumenys – pakelti pečiai), susijaudinimas (pavyzdžiui, šokinėjantis žvilgsnis, daug pokalbio temų, nenustygimas vietoje, energingumas, mosikavimas rankomis, impulsyvus gestikuliavimas, išsprogusios akys, išsiplėtę vyzdžiai, akivaizdus prakaitavimas).

Desperacija:

- vienintelio sprendimo akcentavimas (pavyzdžiui, „belieka tik“, „neturiu kitos išeities“, „paskutinė galimybė“, „esu priverstas“);

- išreiškiama nuoskauda (pavyzdžiui, kalba apie patirtą neteisybę, apgaulę, nesėkmes, ašarotos akys,).

Nepagrįstumas:

- nepagrįstas ramumas (pavyzdžiui, užkliudytas nereaguoja);
- silpnas stimulas sukelia pernelyg stiprias reakcijas.

Pasisakymai:

- radikalių grupių devizai;

- nukreipti prieš asmenį (pavyzdžiui, nepasitenkinimo reiškimas, reikalavimai, kaltinimai, skundai, „visi vagys“, grasinimai „nužudysiu“, „įdomu, kas čia būtų, jei sprogtų bomba“);

- nesavikritiškas asmeninės tiesos įrodinėjimas;
- desperaciniai (pavyzdžiui, kad niekas jo nesupranta, niekas negali padėti);
- suicidiniai (pavyzdžiui, grasina susideginti);

- užuominos apie ankstesnę smurtavimo patirtį (pavyzdžiui, „jei jam peilį suvariau, tai ir tau galiu“);

- užuominos apie svarbią pastarojo meto netektį, dėl kurios staiga patirtas didesnis stresas (pavyzdžiui, darbo, gyvenamosios vietos, artimojo ir pan.).

Kalbos pobūdis:

- nerišli, padrika kalba;
- būdingi minčių šuoliai;
- įkyrus, demonstratyvus ir ekscentriškas nuomonės piršimas.

Kita:

- išsiskyrimas iš grupės (pavyzdžiui, pagal amžių, išvaizdą, elgesį);
- neadekvati reakcija į apsaugos darbuotojus;

- reaguoja kaip į kliūtį (pavyzdžiui, atsisako prisistatyti ir būti patikrintas, bando nugalėti žvilgsniu, „atstokit!“, bėgimas nuo apsauginikų);

- ignoruoja (pavyzdžiui, šnekasi vienas – nesileidžia į dialogą, nepaiso įspėjimų, neatsako kalbinamas);

- pernelyg išreikštas bendravimo poreikis (pavyzdžiui, demonstratyvus paslaugumas, per daug geranoriškas, su visais sveikinasi).

- realybės neatitinkantys įsitikinimai;

- asmens susitapatinimas su dieviškomis būtybėmis (pavyzdžiui, mano, kad gali sustabdyti laiką, kad yra dievas);

- suvoktos grėsmės išreiškimas (pavyzdžiui, teigia esąs sekamas);

- matymas ir girdėjimas to, ko kiti nemato ir negirdi.

III SKYRIUS
SMURTINIS IŠPUOLIS OBJEKTE

Įvykus smurtiniam išpuoliui Objekto personalas turėtų nedelsdamas pradėti veikti ir stengtis centralizuotai ir kuo greičiau iš pastato evakuoti kuo daugiau žmonių, todėl turi gerai žinoti visus pagrindinius ir atsarginius išėjimus.

Kiekviename Objekte turėtų būti įrengta garsinė pavojaus signalizacija ir garsiakalbiai, per kuriuos būtų galima informuoti žmones apie pavojų.

Vykstant evakuacijai reikia laikytis drausmės, nepanikuoti.

Objekto personalui, kuriam nepriskirtos saugumo užtikrinimo funkcijos:

- nesirūpinkite dėl savo daiktų, palikite juos ir kuo greičiau bėkite iš pastato. Jei nebėra galimybės greitai ir saugiai evakuotis iš pastato, būtina kuo greičiau rasti saugią patalpą, tinkamai užsibarikaduoti (užrakinti duris ir jas užstatyti patalpoje esančiais baldais ir kitais sunkiais daiktais) ir, jei esamoje patalpoje nėra atskiros saugios zonos (už gelžbetonio, betono konstrukcinių sienų ar metalinių objektų (seifo), visiems gultis ant žemės prie tos pačios sienos, kur ir durys. Užsibarikadavus patalpoje reikia vengti durų ir langų, gultis ant žemės, likti ten pat ir laukti tolesnių nurodymų. Išeiti iš patalpų galima tik išgirdus, kad pavojaus nebėra, po atskiro policijos pranešimo ir įsitikinus, jog tai policijos pranešimas;

- jeigu girdimi šūviai, sprogimai, pagalbos šauksmai ar pastate pamatote einant asmenį (-is) su šaunamaisiais ginklais ar kitais pavojingais daiktais, tuojau pat bėkite iš pastato;

- nepasiduokite panikai ir veikite apgalvotai (nestovėkite vietoje), kartu su kitais bėkite iš pastato. Tačiau jeigu matote, kad to padaryti nepavyks (pastate pamatote einant asmenį (-is) su šaunamaisiais ginklais ar kitais pavojingais daiktais), kuo greičiau bėkite į artimiausią saugią patalpą ir joje užsibarikaduokite;

- saugokitės minios, kuri veržiasi prie pagrindinio išėjimo durų, žinokite, kur yra atsarginiai išėjimai, ir pasinaudokite jais;

- jei pavyko palikti pavojingą zoną, sutiktiems policijos pareigūnams ar gelbėtojams suteikite visą žinomą informaciją apie užpuolikus ir kitas aplinkybes. Sakykite tik tai, tą tiksliai žinote, nesuklaidinkite atvykusių pajėgų;

- jeigu pavyko pasprukti iš pastato, bėgdami garsiai visus informuokite apie pavojų (šaukite: „Šaudo!“, „Žudo!“, „Žaloja!“, „Vaikšto su ginklais!“ ir pan.);

- jeigu bėgdami koridoriumi užuodėte dūmus, užsidenkite veidą drabužiais, bėkite pasieniais ir pasilenkę – bus mažesnė tikimybė apsinuodyti dūmais;

- išgirdę šūvius, sprogimus ar pajutę, kad kyla gaisras, nesislėpkite po stalais ar spintose, o kuo skubiau bėkite iš pastato, tačiau jeigu matote, jog to padaryti nepavyks (pastate pamatote einant asmenį (-is) su šaunamaisiais ginklais ar kitais pavojingais daiktais), kuo greičiau bėkite į artimiausią saugią patalpą ir joje tinkamai užsibarikaduokite;

- įvykus smurtiniam išpuoliui (išgirdę sprogimą, šūvius, žmonių, kurie šaukiasi pagalbos ir informuoja apie pavojų, riksmus, aimanas ir pan.), nestovėkite vietoje, o nedelsdami veikite!

Jeigu esate Objekto kieme

Jei būdami kieme pamatote einant asmenį (-is) su šaunamaisiais ginklais ar kitais pavojingais daiktais, nestovėkite vietoje, o kuo skubiau bėkite nuo jų ir pastato.

Bėgdami stenkitės perspėti apie pavojų kuo daugiau žmonių (šaukite „Gelbėkit!“, „Žmogus su ginklu!“, „Šaudo!“ ir pan.).

Nubėgę nuo pastato saugiu atstumu, skambinkite BPC arba prašykite, kad paskambintų kiti.

Jei pavyko palikti pavojingą zoną, sutiktiems policijos pareigūnams ar gelbėtojams suteikite visą žinomą informaciją apie užpuolikus ir kitas aplinkybes. Sakykite tik tai, ką tiksliai žinote, nesuklaidinkite atvykusių pajėgų.

Išbėgę iš pastato stenkitės bėgti kuo toliau nuo jo.

Jeigu esate Objekto koridoriuje

Jei koridoriuje pamatote einant asmenį (-is) su šaunamaisiais ginklais ar kitais pavojingais daiktais ir jei saugu, nestovėkite vietoje, o kuo skubiau bėkite nuo jų (jeigu netoli yra išėjimas) arba šokite per langą (reikia atsižvelgti į aukštį). Jei to padaryti nebeįmanoma, pasislėpkite po stalais ar už durų. Išjunkite telefono garsinius signalus ir vibraciją – smurtaujančiam asmeniui jie gali išduoti, kur esate.

Jeigu matote, kad išbėgti iš pastato nepavyks (esate koridoriaus gale ar antrame pastato aukšte), kuo greičiau bėkite į artimiausią saugią patalpą, joje tinkamai užsibarikaduokite (užrakinkite duris, užstatykite jas baldais ar kitais daiktais) ir gulkitės ant žemės.

Jeigu esate Objekto kabinete (ar kitoje uždaroje patalpoje)

Jeigu girdimi šūviai, sprogimai ar žmonių pagalbos šauksmai, o esate kabinete (arba kitoje Objekto patalpoje), kuo skubiau užsirakinkite arba užstumkite duris baldais ar kitais daiktais.

Jei esamoje patalpoje nėra atskiros saugios zonos (už gelžbetonio, betono konstrukcinių sienų ar metalinių objektų (seifo), atsigulkite kampe prie sienos (tos pačios, kur ir durys), nieko neįleiskite, jokiu būdu neatitraukite baldų ir kitų daiktų nuo durų, išjunkite telefono garsinius signalus bei vibraciją, skubiai skambinkite BPC.

Paskambinę telefonu stenkitės kalbėti tyliai, bet aiškiai ir pasakyti:

- kas atsitiko (ką matėte, kas vyksta);
- kada tai atsitiko, ar tebevyksta;
- kur tai vyksta (pasakykite įstaigos pavadinimą, adresą);
- kaip elgiasi ginkluoti asmenys (šaudo, žaloja žmones, grasina ar yra paimta įkaitų ir pan.);
- kur dabar esate, kur gali būti kiti žmonės;
- jei saugu (balsas iš telefono nesukels pavojaus), neišjunkite telefono, klausykite tolesnių nurodymų.

Laukite kabinete (ar kitoje saugioje patalpoje) tol, kol per garsiakalbį išgirsite, kad pastate yra saugu ir galite nesibaimindami iš ten išeiti. Įsitikinkite, kad tikrai saugu ir kalba policijos pareigūnai ar gelbėtojai.

Kaip elgtis, jeigu Jus paėmė įkaitu

Vienintelis Jūsų tikslas yra išgyventi.

Nebūkite didvyris, susitaikykite su situacija ir būkite pasiruošęs laukti.

Vykdykite visas grobiko instrukcijas.

Nekalbėkite be reikalo, tik jei būtina, stenkitės būti draugiškas, bet nesukčiaukite.

Nebandykite bėgti, kol būsite absoliučiai tikras, kad Jums pasiseks ir, netgi jei taip yra, pagalvokite dar kartą prieš bandydamas.

Jei kam nors iš įkaitų reikalinga medicinos pagalba, praneškite apie tai grobikams.

Pasistenkite palaikyti gerus santykius su grobikais. Pakalbėkite su jais apie šeimą ir vaikus.

Jei tikite, kad gelbėjimo operacija tuoj įvyks, ar girdite triukšmaujant ir susišaudant, suraskite saugią vietą, gulkitės ant grindų, galvą užsidenkite rankomis ir nedarykite jokių staigių judesių.

Objekto personalui ar apsaugos darbuotojams, kuriems priskirtos saugumo funkcijos:

- tinkamai paskirstykite pajėgas evakavimui;
- bendradarbiaukite su Objekte ar jo prieigose dirbančiomis policijos pajėgomis ir (ar) gelbėtojais, suteikite visą informaciją apie įvykio aplinkybes;
- išlikite ramūs, atsiminkite pratybose ir mokymuose išmoktas pamokas ir pritaikykite gerąją praktiką. Tik nuo Jūsų sprendimų ir kvalifikacijos priklauso žmonių gyvybė ir sveikata;
- nuolat palaikykite ryšį su pagrindiniu Objekto apsaugos postu ir dalykitės informacija apie padėtį Jūsų zonoje, stebėkite aplinką, identifikuokite geriausias ir saugias žmonių evakavimo kryptis;
- neleiskite evakuojamiems žmonėms ieškoti savo daiktų ar laukti prie rūbinės rūbų, padėkite jiems saugiai ir kuo skubiau palikti Objekto patalpas;
- jei matote, kad nebėra galimybės greitai ir saugiai evakuoti likusios dalies žmonių iš Jūsų zonos ar pastato, nukreipkite juos Jums žinoma saugia kryptimi link kito evakuacinio išėjimo arba kuo greičiau suraskite saugią patalpą, tinkamai užsibarikaduokite kartu su jais (užrakinkite duris ir užstatykite patalpoje esančiais baldais, kitais sunkiais daiktais) ir, jei esamoje patalpoje nėra atskiros saugios zonos (už gelžbetonio, betono konstrukcinių sienų ar metalinių objektų (seifo), liepkite visiems gultis ant žemės prie tos pačios sienos, kur ir durys. Liepkite laikytis tylos. Užsibarikadavus patalpoje reikia vengti durų ir langų, likti patalpoje ir laukti tolesnių nurodymų. Išeiti iš patalpų galima tik išgirdus, kad pavojaus nebėra, po atskiro policijos pranešimo ir įsitikinus, kad tai policijos pranešimas;
- stenkitės žmonių srautus nukreipti tolygiai į visus evakavimo išėjimus;
- jei pavyko išvesti visus Jūsų zonos žmones iš pastato ir yra saugu, padėkite kitų zonų darbuotojams evakuoti žmones ir tik tada palikite pastatą, o sutiktiems policijos pareigūnams ar gelbėtojams suteikite visą žinomą informaciją apie užpuolikus ir kitas aplinkybes. Sakykite tik tai, ką tiksliai žinote, nesuklaidinkite atvykusių pajėgų;
- jeigu koridoriuje užuodėte dūmus, patys užsidenkite veidą drabužiais, tai rekomenduokite daryti ir žmonėms, veskite juos pasieniais ir pasilenkę – bus mažesnė tikimybė apsinuodyti dūmais;
- įvykus smurtiniam išpuoliui (išgirdus sprogimą, šūvius, žmonių, kurie šaukiasi pagalbos ir informuoja apie pavojų, riksmus, aimanas ir pan.), nedelsdami veikite!

REKOMENDACIJOS DĖL PREVENCINIŲ VEIKSMŲ IR PRIEMONIŲ

Visais atvejais, kai yra grėsmė, – **prioritetas yra žmonių sveikata ir gyvybė**, tik tada turtas.

Objekte rekomenduojama sumontuoti vaizdo stebėjimo sistemas.

Vaizdą stebintiems darbuotojams:

- turite būti išmokyti atskirti asmenis, kurie gali kelti grėsmę Objekto saugumui;
- turite būti budrūs ir apie viską, kas neįprasta ir kelia įtarimą, informuoti už Objekto saugumą atsakingą darbuotoją;
- atkreipkite dėmesį į asmenis, kurie fiksuoja Objektą ir prieigas įvairiomis technologinėmis priemonėmis (telefonu, dronu ir pan.), pakartotinį Objekto fiksavimą ir tą atliekančius tuos pačius asmenis. Pastebėję sutapimų nedelsdami informuokite Objekto apsaugos vadovą;
- turėkite kontaktus, kam iš Objekto personalo turite pateikti informaciją apie pastebėtas grėsmes ir pavojus;

- Objekto apsauga turi būti užtikrinama ne tik per masinius renginius, bet nuolat, nes išpuolius organizuojantys asmenys daiktus, kuriais gali sužaloti žmones (šaunamuosius ginklus, sprogmenis, padegamuosius užtaisus, peilius, kirvius, lazdas ir pan.), dažnai palieka (paslepia) Objekte prieš išpuolius;
- Objekte budintys ir saugumą užtikrinantys saugos darbuotojai turi turėti nuolatinį ryšį su pagrindiniu apsaugos postu;
- arenų, stadionų, kitų Objektų pagrindiniame apsaugos poste turėtų dirbti ginkluota apsauga;
- pagrindinių ir atsarginių išėjimų durų užraktai evakuacijos metu turi atsidaryti automatiškai.

Būtina:
- įvertinti skirtingas grupes asmenų, kurie patenka į Objektą ar teritoriją, pavyzdžiui, personalą, lankytojus, ar tie asmenys kelia įtarimą;
- įsitikinti, kad Jūsų Objekte nustatytos aiškios taisyklės, kaip elgtis darbuotojams nustačius įtartiną asmenį ar paliktą daiktą;
- atsižvelgti į atvykstančių žmonių skaičių ir kokius daiktus jie atsineša, ar išvaizda (apranga) ir turimi daiktai atitinka sezoniškumą, paros metą;
- įsitikinti, kad avariniai išėjimai yra efektyvūs ir veikia, Objektuose ar jų teritorijose pakankamas apšvietimas tamsiu paros metu;
- kuo dažniau vykdyti darbuotojų mokymus, Objekto „streso“ testus ir netikėtus darbuotojų patikrinimus, siekiant ne nubausti, bet pastebėti trūkumus ir juos tinkamai pašalinti;
- vykdyti mokymus kuo realesnėmis sąlygomis, kad dalyvautų kuo daugiau darbuotojų, išmokti evakuoti žmones nedelsiant ir kuo greičiau;
- evakavimą vykdyti pagal maksimalios grėsmės elgesio modelį – žmones evakuoti į nustatytas evakuotų žmonių vietas (pagal evakavimo planą) ar toliau nuo grėsmės šaltinio;
- vykdyti kontrolinius saugumo (apsaugos budrumo) patikrinimus renginio ar masinio žmonių apsilankymo metu.

Įvertinkite poreikį įsigyti žmonių ir transporto eismo ribojimo priemonių:
- laikinųjų kelio ženklų;
- pėsčiuosius nukreipiančiųjų tvorelių;
- papildomų nukreipiančiųjų informacinių lentelių su paaukštinimu (rodyklės, užrašai IŠĖJIMAS, IŠVAŽIAVIMAS);
- žmonių srauto reguliavimo lentelių su paaukštinimu EITI / STOP (angl. *GO / STOP*);
- nešiojamųjų rankinių garsiakalbių;
- specialiųjų evakavimo darbuotojų liemenių (išskirtinė spalva ir užrašas).

Objekto viduje ir prieigose esančių žmonių apsaugai nuo didžiagabaričio, sunkiasvorio ar kito transporto (tyčinio ar netyčinio) įvažiavimo įrenkite specialiųjų dekoratyvių viešųjų erdvių apsaugos objektų, pagamintų iš plieno ar kitos tvirtos medžiagos:
- suoliukų;
- medžių, augalų su apsaugos tvoromis;
- lauko vazonų;
- dekoratyvinių stulpelių, atramų, teritorijų atskyrimo tvorelių.

Naudokite eismo reguliavimo priemones:
- įdiekite ir tinkamai panaudokite išmaniuosius, elektroninius, pagal susidariusią situaciją pasikeičiančius kelių eismo ženklus, padedančius reguliuoti pėsčiųjų ir transporto eismą Objekto išoriniame perimetre ir prieigose esančiose gatvėse;

- patvirtinkite ir prireikus papildykite stovėjimo aikštelių taisykles. Šiose turi atsirasti nuostatos dėl žmonių elgesio evakavimo metu, Objekto teisės ir pareigos dėl žmonių teisių į jų turtą (automobilius, paliktus stovėjimo aikštelėse) apribojimo evakavimo metu. Svarbu aiškiai numatyti, kuriems įvykiams įvykus galima leisti žmonėms pasiimti transporto priemones iš stovėjimo aikštelių;

- numatykite ir mokykite darbuotojus užtikrinti laisvus kelius ir privažiavimą specialiosioms tarnyboms, kad greičiau galėtų atvykti prie Objekto, ir nukreipti jas įvykio židinio, grėsmės šaltinio ar nukentėjusiųjų link;

- informacijai apie įvykį ir vykdomas saugumo priemones perduoti naudokite garso ir vaizdo transliavimo sistemas, reklaminius monitorius ir garsiakalbius;

- parenkite garso ir vaizdo informacijos apie susidariusią situaciją ar įvykį šablonus;

- atnaujinkite vaizdo stebėjimo sistemas pagal technologijas, turinčias veido atpažinimo ar žmogaus kūno temperatūros pokyčių fiksavimo funkcijas, ir suteikite prieigas policijos įstaigoms;

- aprūpinkite darbuotojus (ypač atsakingus už žmonių saugumą ir evakavimą) asmens saugos priemonėmis: vienkartinėmis kaukėmis, respiratoriais, dujokaukėmis, guminėmis vienkartinėmis pirštinėmis, pirmosios pagalbos vaistinėlėmis;

- parenkite schemas ir planus dėl Objektų evakavimo, suderinkite juos su policijos įstaigomis. Schemose turi būti tiksliai nurodyti postai, kuriuose dirbtų apsaugos darbuotojai ir kur reikia policijos pagalbos, kokios funkcijos bus atliekamos. Evakavimo planų su schemomis nuorašai turi būti perduoti policijos įstaigoms;

- Objekto patalpų nuomininkams ir darbuotojams parenkite algoritmus, kaip tiksliai elgtis esant grėsmių;

- užtikrinkite, kad tinkamai veiktų priešgaisrinė, žmonių informavimo, evakavimo, durų atblokavimo sistemos, ne mažiau nei du kartus per metus atlikite periodinį patikrinimą.

Žmonės iš Objekto ar teritorijos gali būti evakuojami ne tik dėl gaisro, sprogimo grėsmės, bet ir dėl smurtinio išpuolio, biologinės, cheminės ar radiologinės taršos, įvairių kitų pavojų. Kilus gaisrui pakanka išvesti žmones iš pavojingos zonos, suregistruoti, suteikti jiems pirmąją medicinos pagalbą. Evakuojant dėl kitų grėsmių ar pavojų evakuotiems ir netinkamoje vietoje susirinkusiems žmonėms gali kilti antrinių grėsmių, t. y. jie gali nukentėti nuo sklindančios taršos (pagal vėjo kryptį), antrinio sprogimo, smurtinio išpuolio. Todėl nustatant žmonių susirinkimo po evakavimo vietas rekomenduotina atkreipti dėmesį į tokių vietų saugumą.

Nenustačius tolesnių veiksmų sekos Objektuose įvykdžius evakavimą, dažnai kyla pavojus evakuotųjų saugumui. Kadangi Objektuose sprendimą evakuoti priima vadovas ar jo įgaliotas personalas, tai ir po evakuacijos tolesnius veiksmus, kaip apsaugoti evakuotus žmones nuo šalčio, lietaus ar antrinio išpuolio, turėtų nustatyti vadovas atskira tvarka ir (ar) evakavimo schemoje, nes kiekvieno Objekto dislokacijos vieta, šalia esančios teritorijos, kitos viešos ar neviešos erdvės yra skirtingos, pavyzdžiui, iš Objektų (mokyklų ar universitetų) evakavus vaikus be viršutinių drabužių, juos nukreipti į aplinkines parduotuves, kino sales, daugiabučių laiptines ar kitur.

1396329, 2024-05-30